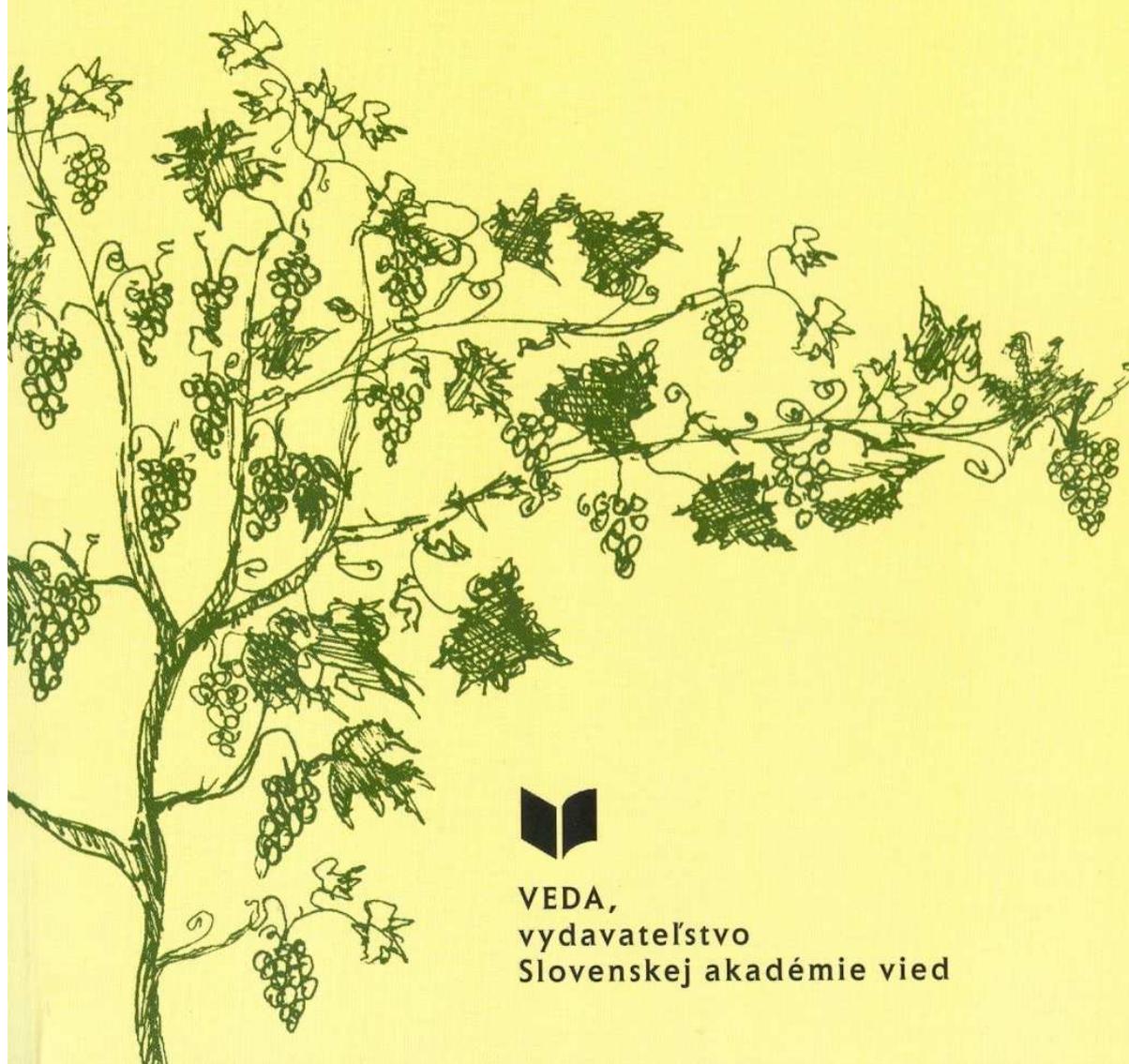

**Človek
a jeho
jazyk /3**

**Inšpirácie
profesora
Jána Horeckého**

Editorka
MÁRIA ŠIMKOVÁ

VEDA,
vydavateľstvo
Slovenskej akadémie vied

JAZYKOVEDNÝ ÚSTAV LUDOVÍTA ŠTÚRA SAV

Recenzovali:

prof. PhDr. MARIE KRČMOVÁ, CSc.

prof. PhDr. PAVOL ŽIGO, CSc.

© Miroslava Avramovová, Tomáš Bánik, Božena Bednaříková, Ada Böhmerová, Alena Bohunická, Iveta Bónová, Ján Bosák, Mária Bujalková, Ľudmila Buzássyová, František Čermák, †Světla Čmejrková, Juraj Dolník, Ladislav Drozdík, Katarína Dudová, Adriana Ferenčíková, Ján Findra, Katarína Gajdošová, Miroslava Gavurová, Ján Genči, Hana Gladkova, Tatiana Grigorjanová, Marie Hádková, Eva Hajičová, Tomáš Hamar, Zdeňka Hladká, Jana Hoffmannová, Edita Hornáčková Klapicová, Martina Ivanová, Jan Kořenský, Jaromír Krško, Viktor Krupa, Hristo Kyuchukov, Jana Levická, Ľudmila Liptáková, Anna Makišová, Anna Marićová, Patrik Mitter, Gabriela Múcsková, Květoslava Musilová, Mira Nábělková, Pavol Odaloš, Martin Ološtiak, Slavomír Ondrejovič, Oľga Orgoňová, Slavka Oriňáková, Ľudmila Ozábalová, Jarmila Panevová, Jana Pekarovičová, Martin Pukanec, Anna Rácová, Ľubomír Rendár, Ivor Ripka, Ján Sabol, Petr Sgall, Věra Schmiedtová, Jana Skladaná, Daniela Slančová, Terézia Slančová, Mária Šimková, František Šimon, František Štícha, Ján Taraba, Dušan Teplan, Eva Tibenská, Slávka Tomaščíková, Jana Marie Tušková, Juraj Vaňko, Marta Vojteková, Miloslav Vondráček, Jana Wachtarczyková, Viera Wambach, Július Zimmermann

V publikácii *Človek a jeho jazyk* /3, nadväzujúcej na predchádzajúce dva zväzky, sa nachádzajú príspevky prednesené na rovnomennej konferencii konanej 20. – 22. 1. 2010 v Smoleniciach pri príležitosti 90. výročia narodenia profesora Jána Horeckého. Súpis prác J. Horeckého je spracovaný v jednotlivých zväzkoch publikácie *Slovenskí jazykovedci. Súborná personálna bibliografia slovenských slovakistov a slavistov* (L. Dvonč, 1987, 1997, 1998, 2003; J. Behýlová – Y. Smetanová, 2009; dostupné aj na WWW: http://www.juls.savba.sk/ediela/slovenski_jazykovedci/).

© Jazykovedný ústav Ľ. Štúra SAV, 2015

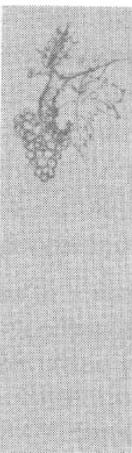
ISBN 978-80-224-1181-3

OBSAH

Adriana Ferenčíková: Otvorenie	9
Pozdravy a spomienky na J. Horeckého	
Petr Sgall – Jarmila Panevová – Eva Hajičová: Pozdravný list z Ústavu formálnej a aplikovanej lingvistiky Matematicko-fyzikálnej fakulty Univerzity Karlovej v Prahe	12
Slavomír Ondrejovič: Niekoľko zastavení s profesorom Jánom Horeckým	14
Všeobecná jazykoveda	
Juraj Dolník: Jazykový znak ako kultúrna jednotka	20
Jan Kořenský: Hra jako sémiotický koncept	26
Katarína Dudová: Jazyk a myslenie v koncepcii Jána Horeckého z pohľadu kognitívnej lingvistiky	32
František Čermák: Centrum a periférie ešte jednou	42
Ján Findra: Funkčný pohľad profesora Horeckého na jazyk	53
Juraj Vaňko: Jazykové funkcie v koncepcii Jána Horeckého	58
Ján Sabol – Július Zimmermann: Vlnková analýza tranzientov a ich interpretácia metódou generatívnej fonológie	64
Iveta Bónová: Horeckého generatívny opis fonologického systému spisovnej slovenčiny	73
Miloslav Vondráček: Slovnédruhová klasifikace	78
Jaromír Krško: Profesor Horecký a jeho vklad do rozvoja slovenskej onomastiky	92
Jana Wachtarczyková: Podoby synergie a samoregulácie v jazyku a v slovenskej jazykovede včera a dnes	99
Dušan Teplan: Poznámky k prostredníctvu (Horecký, Benjamin, Deleuze)	110
Klasická filológia	
Ján Taraba: Ars grammatica v diele Marca Terentia Varrona	118
Ľudmila Buzássyová: Fonológia latinčiny Jána Horeckého	127
Tomáš Hamar: Latinské adjektíva charakterizujúce slovo <i>tep</i> v diele Caelia Aureliana a v modernej lekárskej terminológii	138
Martin Pukanec: K sémantike latinského <i>bonus, duenos</i>	148
Ľudmila Ozábalová: Poznámky k Hruškovicovmu jazyku v jeho latinskej barokovej autobiografii <i>Vita Samuelis Hruscowitz</i>	154
	162
Jazyk – etnicita – kultúra	
Viktor Krupa: Proces revitalizácie polynézskych jazykov. Príklad maorijského jazyka z Nového Zélandu	164
Ivor Ripka: O niektorých problémoch prevodu textov z cyriliky do latinky	170

† Světa Čmejrková: Identita mluvčích v různých komunikačných situáciach: komunikační styly	175
Oľga Orgoňová – Alena Bohunická: Lingvokultúrny aspekt politického diskurzu na Slovensku	188
Jana Hoffmannová: Úřední (administrativní) čeština pod vlivem evropské integrace	198
Pavol Odaloš: Literárne vlastné mená v diele Martina Kukučina	206
Jana Pekarovičová: Profesor Ján Horecký a Studia Academica Slovaca	213
Sociálne determinanty spisovného a národného jazyka – sociolingvistické aspekty komunikácie	
Ján Bosák: Stratifikácia slovenčiny podľa profesora Horeckého	224
Gabriela Múcsková: Status jazyka z hľadiska jazykového plánovania v podmienkach slovenskej jazykovej situácie	238
Tomáš Bánik: K sociolingvistickým otázkam bežne hovoreného jazyka na strednom Slovensku	249
Daniela Slančová – Terézia Slančová: Sociálna inštitúcia – komunikačný register – šport	254
Květoslava Musilová: Vztah mladé slovenské generace k některým aspektům česko-slovenských jazykových kontaktů	264
Jana Skladaná: Ján Horecký a jazyková kultúra	274
Edita Hornáčková Klapicová: Je internetová komunikácia nástrojom na zveľadenie či ohrozenie jazyka?	280
Ľudmila Liptáková: Jazykoveda a lingvodidaktika	290
Kontrastívny výskum	
Ada Böhmerová: Udomácnení hostia? Nahliadnutie do prítomnosti anglicizmov a dynamiky ich vplyvu na jazykové roviny súčasnej slovenčiny	302
Miroslava Gavurová: Problematika prekladu lingvistických špecifik v eseji G. Orwella <i>Politics and English Language</i>	314
Tatiana Grigorjanová: Dynamické procesy v slovnej zásobe súčasnej ruštiny a slovenčiny	329
Marta Vojteková: Používanie predložiek <i>do</i> a <i>k</i> v slovanských jazykoch	339
Patrik Mitter: Slovenské zloženiny a ich české sémantické ekvivalenty	349
Katarína Gajdošová: Odraz kontaktu češtiny a slovenčiny v biografických rozprávaniach politických väzňov	355
Semiotika – systém/štruktúra – gramatika – sémantika	
Ladislav Drozdík: Agreement in the Arabic non-finite relative clauses	370
Anna Ráčová: Čas a aspekt v bengálčine	384
Anna Marićová: Viacvýznamovosť slovesných predponových homoným v slovenčine a srbčine	395
Hristo Kyuchukov: Why Roma children from Slovakia do not know Slovak verb tenses	404

Eva Tibenská: Neaktívne špecifikácie subjektového participanta sémantickej štruktúry vety	412
Miroslava Avramovová: Tehotné slová. Adjektíva označujúce oplodnenú ženu (samicu) v lexikografickom spracovaní	424
Slávka Tomaščíková: Naratívne stratégie v televíznych správach	437
Marie Hádková: Sémiotika ve službách aplikované lingvistiky?	445
Slovotvorba – morfematika – morfológia	
Martin Ološtiak: Ján Horecký a onomaziológia	456
Hana Gladkova: Centrum a periferie kategórie deminutivnosti (Co ukázala sonda do paralelného korpusu)	471
Adriana Ferenčíková: Geografický pohľad na niektoré názvy rastlín odvodené od názvov zvierat	487
Jana Marie Tušková: K deklinačným typům českých oikonym	495
Anna Makišová: O nových pomenovaniach v dvoch geneticky príbuzných jazykoch	510
Slávka Oriňáková – František Šimon – Ján Genči: K morfematickej analýze latinských substantívnych a adjektívnych kompozít	516
František Štícha: <i>Predikační</i> , nebo <i>predikativní</i> ? O konkurencii adjektiv zakončených na <i>-ační</i> a <i>-ativní</i> v úzu současné standardní psané češtiny	521
Mira Nábělková: <i>Trojuhelníkový – trojuhelníkovitý, košel'ový – košel'ovitý,</i> <i>citrónový – citrónovitý...</i> Jedna z typizačných výziev Slovníka súčasného slovenského jazyka pri spracúvaní prídavných mien	529
Martina Ivanová: Epistemická modalita a evidencialita v slovenčine	551
Božena Bednaříková: O lexikální morfologii	566
Aktuálne problémy terminológie a terminografie	
Jana Levická: Horeckého terminológia vo svetle súčasnej terminologickej teórie a praxe	572
Ľubomír Rendár: O nových termínoch v slovenskej fonetike	584
Mária Bujalková: Pojmové systémy v lekárskej terminológii	596
Viera Wambach: Chemická nomenklatúra – včera, dnes a zajtra	605
Korpusová lingvistika	
Zdeňka Hladká: Korpus soukromé korespondence: zkušenosti a perspektivy	616
Věra Schmiedtová: Český jazyk v období totality 1948 – 1989	621

Profesor Horecký a jeho vklad do rozvoja slovenskej onomastiky

JAROMÍR KRŠKO

Katedra slovenského jazyka a literatúry, Fakulta humanitných vied¹
Univerzita Mateja Bela, Banská Bystrica

PROFESSOR HORECKÝ AND HIS CONTRIBUTION TO SLOVAK ONOMASTICS

Key words: Ján Horecký, onomastics, onymy

The paper deals with the contribution of professor Ján Horecký to the formulation of the basic methodological questions of onomastics in the period of its establishment as a science in Slovakia. We focus on the onomastic works by J. Horecký in the field of orthography, foreign anthroponym translations into Slovak, as well as on his important participation in forming logonomastics as a subdiscipline of onomastics, in the early 90's of the previous century.

Osobnosť profesora Jána Horeckého a jeho všestrannosť v oblasti slovenskej i európskej jazykovedy bola, je a bude predmetom záujmu a analýz ešte mnoho rokov. Jeho dielo výrazne poznamenalo vývoj slovenskej lingvistiky a stalo sa výrazným inšpiračným zdrojom pre desiatky jazykovedcov. Nebývalý rozsah jeho lingvistického záberu nachádza svoje zhodnotenie aj na tomto vedeckom podujatí – v oblasti fonetiky a fonológie, morfológie, lexikológie, lexikografie, terminológie, matematickej lingvistiky, štylistiky, sociolingvistiky, stratifikácie národného jazyka. Všestrannosť J. Horeckého sa samozrejme prejavila aj v oblasti onomastiky (porov. napr. Horecký, 1976, 1982, 1983, 1989, 1994, 2001, 2002). Cieľom tohto príspevku je zhodnotiť prínos J. Horeckého v rozvoji slovenskej onomastiky.

Zaujímavosťou je, že prvé príspevky, ktoré J. Horecký publikoval, boli príspevky z oblasti onomastiky – venoval sa napríklad otázke cudzojazyčných mien pri budúcej reforme pravopisu (Horecký, 1945), gréckym a latinským menám a ich správne mu prepisu do slovenčiny (Horecký, 1946). Pri adaptácii gréckych a latinských mien správne poukázal na menšiu prispôsobivosť týchto mien v slovenčine po stránke fonickej a pravopisnej – v porovnaní s gréckymi alebo latinskými apelatívami. Táto „neprispôsobilosť“ proprií vyplýva z ich odlišnej funkcie a zo základnej vlastnosti propria, ktoré nemusia byť nositeľom sémantického obsahu. Pri gréckych a latinských vlastných menách, ktoré sú svojou morfológickou štruktúrou blízke slovenčine, navrhol J. Horecký ich zápis v slovenčine – „ale pri gréckych a latinských vlastných menách, keďže sa aj

¹ Pozn. ed.: od r. 2014 Filozofická fakulta.

svojou morfológickou štruktúrou značne približujú k morfológickej štruktúre slovenčiny, nebolo by v slovenčine nemožné ich prispôsobenie nielen pokiaľ ide o transkripciu, ale aj o formu“ (Horecký, 1946, s. 179). Podľa J. Horeckého treba pri prepise gréckych a latinských mien do slovenčiny venovať pozornosť aj označovaniu kvantity, rovnako tak aj ich deklinácii pri starých (antických) menách a súčasných menách, pretože moderné mená prijíma slovenčina ako prostý nominatív, ku ktorému sa pridávajú prípony v jednotlivých pádoch, kým staré mená podliehali vlastnej deklinácii. K tejto téme sa J. Horecký vrátil aj takmer o štyri desiatky rokov neskôr v časopise *Kultúra slova*, kde publikoval článok pod názvom *Grécke a latinské vlastné mená v slovenčine* (1982). V tomto príspevku podporil proces adaptácie gréckych a latinských mien v slovenčine aj inými svetovými jazykmi, ktoré používajú latinu – napr. angličtinou, francúzštinou, taliančinou.

Prekladu a ortografii priezvisk z ruštiny a gruzínčiny venoval J. Horecký pozornosť v ďalších štúdiách – *Cudzie priezviská v prekladoch z ruštiny* (uverejnená v časopise *Slovo a tvar* r. 1949) a *Ešte raz o prepisovaní vlastných mien z gruzínčiny* (1986). V príspevku o prepisovaní gruzínskych vlastných mien (čo bola reakcia na články P. Žiga, A. V. Černého a M. Tokára) dokázal nielen svoju odbornú erudovanosť, ale aj kultúrny prehľad, keď v jednej z poznámok vysvetľuje používanie slova *lavaš* vo význame chlieb nie v Gruzínsku, ale v Arménsku a Azerbajdžane.

Záujem a erudovanosť J. Horeckého v oblasti slovotvorby a terminológie ho podnietili aj k napísaniu recenzie na preklad knihy J. K. Rowlingovej *Harry Potter a kameň mudrcov*. Profesor Horecký v recenzii ocenil tvorivosť prekladateľky J. Petrikovičovej, ktorá musela zvládnuť nielen nástrahy angličtiny, ale najmä Rowlingovej okazionalizmy charakteristické pre celú sériu kníh o čarodejníckom učňovi Harrym Potterovi. Kriticky sa vyjadril z hľadiska onomastiky k prekladom názvov jednotlivých čarodejníckych škôl – „menej vydarený a dosť problematický je systém pomenovaní čarodejníckej školy. Samo pomenovanie Rokfortská stredná škola čarodejnícka je vhodným priblížením k nášmu typu Stredná škola odevnícka, hoci prívlastok stredná nie je bežný v angličtine. To však súvisí s rozdielnosťou celého školského systému. Neprekáža ani prevod spojenia of *Withcraft and Wizzardry* prívlastkom čarodejnícka. Zato však prekvapuje „domicil“ rokfortská namiesto Hogartská, najviac aj preto, že u nás je pomerne známa obec Roquefort vo Francúzsku, povestná výrobou syra rokfortu“ (Horecký, 2002a, s. 238). Kultúrny rozhľad a ovládanie prekladu z cudzích jazykov potvrdil J. Horecký vo svojom hodnotení prekladu školy, ktorú navštevuje Harry Potter so svojimi priateľmi. „Osobitný problém a tvrdý oriešok pre prekladateľa predstavujú názvy týchto „fakúlt“, domov či oddelení. V anglickej podobe sa tu využívajú dosť umelo utvorené pomenovania bez zreteľnej motivácie. Táto nezreteľnosť je ešte výraznejšia v slovenských ekvivalentoch. Sú tu názvy: Gryffindor – Chrabromil, Hufflepuf – Bifľomor, Ravenclaw – Bystrohlav, Slytherin – Slizolin. V angl. názve Gryffindor sa dosť nezreteľne využíva motivácia názvom bájneho vtáka Grifa (kedysi sa u nás označoval ako vták Noh), ktorý mal hlavu orla, ale telo leva. V názve Hufflepuf možno nájsť sloveso huffle vo význame „piť, sľopať“, raven v názve Ravenclaw je havran, ktorý má pazúry (claw), sly odkazuje na prefíkanosť, chytráctvo. Ani jeden z uvedených významov sa ani len v náznaku neuplatňuje v slovenských ekvivalentoch“ (Horecký, 2002a, s. 239).

Okrem cudzích vlastných mien venoval Ján Horecký pozornosť aj domácim krstným menám a priezviskám. Staršie príspevky (najmä v rokoch 1947 až 1982) uverejňoval v Slovenskej reči a populárno-náučne zamerané príspevky aj v časopise Slovenka. Vo všeobecnosti možno povedať, že v týchto príspevkoch si všímal predovšetkým pravopis – písanie veľkých písmen, tvorenie mien – najmä prechýľovanie ženských priezvisk. V príspevku *Priezviská typu Gregor-Tajovský zo semiotického hľadiska* (Horecký, 1982) reaguje na predchádzajúcu štúdiu L. Dvonča o písaní spojovníka v mene Jozef Gregor Tajovský. J. Horecký vo svojom príspevku rieši problém analýzou tohto priezviska zo semiotického hľadiska, pričom poukazuje na to, že priezvisko Jozef Gregor Tajovský sa v porovnaní s typom priezviska Ruttkay-Nedecký neprenáša v celej podobe na ostatných rodinných príslušníkov, ale charakterizuje jedinú konkrétnu osobu (na rozdiel od typu priezviska Ruttkay-Nedecký). O samostatnosti časti priezviska Tajovský, Hviezdoslav svedčí podľa J. Horeckého aj fakt, že môžeme hovoriť o Hviezdoslavovej poézii, o Tajovského románe a pod. V závere príspevku J. Horecký neodporúča písať meno predstaviteľa slovenského realizmu so spojovníkom, ale samostatne.

Na prelome minulého a tohto storočia publikoval J. Horecký viacero článkov týkajúcich sa tvorenia prídavných mien od slovenských ojkónym v Kultúre slova – *Deriváty od miestnych mien typu Krškany* (1993), *Prídavné mená od názvov miest* (1997). Písal aj o kvantite v osobných menách typu *Adriana* (2001a), o tvorení správnej podoby lokálu od krstného mena *Andrea* (2002c), pozornosť venoval správnej výslovnosti slovenských priezvisk (2002b). Zaujímavým a podnetným aj pre čitateľov Kultúry slova bol príspevok J. Horeckého *Skloňovanie osobného mena Mária (Maria, María) v mužských menách* (2001b) v rubrike *Spytovali ste sa*. Vychádzal pritom z odporúčaní L. Dvonča (1960), ktorý naznačil tri možnosti: 1. skloňovať toto meno podľa vzoru *ulica*, 2. ponechať meno nesklonné, 3. skloňovať ho podľa vzoru *hrdina* (teda *Mária, Máriaovi*). J. Horecký sa priklonil k tretiemu riešeniu, ale zdôraznil, že „meno treba vždy používať v pôvodnej podobe, napr. *Maria, María*, nie v adaptovanej podobe *Mária*, ktorá je bežná ako už poslovenčené osobné meno, ale ponechať neadaptovanú podobu bez vyznačenia dĺžky“ (Horecký, 2001b, s. 367).

Tvorenie derivátov a prídavných mien od ojkónym prinieslo ďalšie impulzy, ktorým sa profesor Horecký venoval a ktoré korešpondujú s onomastikou, konkrétne s oblasťou administratívnych chorónym, etnoným a chrématónym. V Kultúre slova písal v r. 1991 napr. o názvoch štátov (Horecký, 1991), v r. 2002 si okrem názvov štátov všímal aj pomenovania ich obyvateľov (Horecký, 2002d), v r. 2001 publikoval príspevok venovaný názvom mostov (Horecký, 2001c). Článok vznikol ako reakcia na budovanie nového bratislavského mosta, ktorý napokon dostal názov Apollo. Okrem nominačno-identifikačnej funkcie proprií tu J. Horecký poukazuje aj na motivačné príznaky pomenovaní zastávok mestskej hromadnej dopravy.

Významnou časťou vedeckej tvorby J. Horeckého, ktorá sa dotkla metodologických aspektov onomastiky, boli jeho príspevky na onomastických konferenciách.

Na V. slovenskej onomastickej konferencii spojenej s V. zasadáním Medzinárodnej komisie pre slovanskú onomastiku, ktorá sa konala 3. – 7. mája 1972 v Prešove, odznelo viacero referátov z oblasti kartografického spracovania onymického materiálu (V. Blánar, J. Matejčík, E. Krasnovská, Š. Krištof a ďalší), triedenia a klasifikácie vlastných

mien a terminológie onomastiky (V. Šmilauer, M. Majtán a ďalší), modelovej analýzy a využitia substitučnej analýzy v toponomastike (R. Šrámek). Jedným z referátov, ktorý venoval pozornosť postaveniu onomastiky v celkovom systéme vied, bol príspevok J. Horeckého *Miesto onomastiky v systéme vied* (Horecký, 1976, s. 21 – 23). Rozvoj scientológie v období druhej polovice minulého storočia umožnil presnejšiu a detailnejšiu klasifikáciu novovzniknutých vied a vedných odborov. V porovnaní s jazykovedou a inými spoločenskými vedami ani onomastika v tomto období v oblasti teórie nedospela k nájdeniu súboru axiém a teorém. J. Horecký v otázke klasifikácie vied použil teoretické základy N. A. Dobrova, podľa ktorého informačný tok má tri základné zložky – fakty, metódy a koncepcie. Tieto zložky sa od objektu poznávania dostávajú späť k subjektu, pričom dochádza ku kvalitatívnemu posunu jednotlivých zložiek. J. Horecký v príspevku poukázal na viaceré druhy faktov, ktorým venuje pozornosť onomastika – základom skúmania sú vlastné mená, ale popri samotných propriách onomastika venuje pozornosť aj procesu vzniku a zániku vlastného mena – onomastika si všíma proces proprializácie, ale aj apelativizácie. Fungovanie vlastných mien v ľudskej spoločnosti prináša pohľad na ne cez prizmu sociológie, psychológie, ale aj histórie a archeológie. Onomastika využíva viaceré metódy používané súčasne v jazykovede – slovotvornú, morfematickú alebo fonologickú analýzu (napr. pri etymologických výkladoch proprií – tu sa uplatňuje aj metóda substitučnej analýzy, o ktorej v spomínanom zborníku píše R. Šrámek). Z iných vedných disciplín sa využíva kartografická metóda, metóda distribúcie, štatistická metóda, komponentová analýza. J. Horecký v tom čase uvažoval aj o metóde modelovania – „nie je ešte vyjasnená otázka, či možno v onomastike využiť metódu modelovania“ (Horecký, 1976, s. 23). Kladnou odpoveďou na túto otázku boli (vlastne už v roku vydania zborníka) viaceré teoretické a praktické výstupy V. Blanára a J. Matejčika v oblasti slovenskej antroponymie, najmä ich modelovanie živých osobných mien. Metódu modelovania neskôr rozpracoval v oblasti českej ojkonymie R. Šrámek, v oblasti českej toponymie J. Pleskalová a J. Šindelářová, slovenskú hydronymiu modelovo stvárnil E. Sičáková a J. Krško, modelom slovenských chrématonym v súčasnosti venuje pozornosť L. Garančovská.

Na základe skúmania faktov, metód a koncepcií (napr. koncepcie štruktúry a systému, koncepcie sociálnej stratifikácie) J. Horecký vyslovil záver, že „onomastika stojí v klasifikácii vied najbližšie k lingvistike. Možno azda priamo povedať, že tvorí časť jazykovedy, presnejšie časť onomatológie ako náuky o pomenovaní“ (Horecký, 1976, s. 23). V. Blanár neskôr vysvetľoval príčiny zúženia pohľadu J. Horeckého na onomastiku ako len na časť onomatológie, pretože podľa neho tu chýbala hlbšia analýza ontologickej a gnozeologickej povahy onomastických javov (Blanár, 1983, s. 155).

V roku 1982 sa konala I. československá onomastická konferencia v Trojanoviciach. V rámci diskusií o chápaní a definovaní onomastiky ako vedného odboru, ale hlavne o mieste onomastiky v systéme spoločenských vied sa tu nedospelo k jednoznačnému záveru. Redakcia odborného onomastického časopisu *Onomastický zpravodaj ČSAV* (*Zpravodaj Místopisné komise ČSAV*) oslovila viacero bádateľov, ktorí poslali písomné stanoviská k otázke, aké miesto má onomastika v spoločenských vedách. V. Blanár v úvode svojho diskusného príspevku skonštatoval, že „názory na postavenie onomastiky v spoločenských vedách sú nejednotné, ale s rozvojom onomastiky sa prehľbujú“

(Blanár, 1983, s. 153). Zároveň tu poukázal na význam koncepcie onymického znaku, pre ktorý je dôležitá propriálna a nie lexikálna sémantika a jeho formálno-jazyková výstavba. Tu sa názor V. Blanára (ale aj ďalších onomastikov) výrazne odlišuje od Horeckého chápania postavenia a úloh onomastiky. Vo svojom príspevku J. Horecký argumentoval tým, že onomastika má rovnaký predmet skúmania ako jazykoveda, a vlastné meno ako jazykový znak, ktorého úlohou je v komunikácii stáť za niečo iné, tvorí súčasť slovnej zásoby. Pripustil však, že propriá sa odlišujú od apelatív predovšetkým vo vzťahu medzi denotátom a designátom, ale podobné stránky ako pri skúmaní vlastných mien sa, podľa jeho názoru, skúmajú aj pri termínoch. Napriek tomu sa terminológia nekonstituovala ako samostatná vedecká disciplína, ale sa chápe ako špecifická súčasť náuky o slovnej zásobe. Záver diskusného príspevku J. Horeckého vyznel jednoznačne v neprospech onomastiky ako samostatnej vedeckej disciplíny, pretože podľa jeho slov „onomastika nemá osobitné postavenie v systéme vied; onomastika nie je osobitná jazykovedná disciplína; onomastika je špecializovaná zložka náuky o stavbe slova, špecializovaná práve osobitným vzťahom denotátu a designátu k objektívnej realite“ (Horecký, 1983, s. 161). Pozitívom príspevku J. Horeckého však bolo, že jeho závery podnietili ďalšie hľadanie argumentov.

Výrazný podiel Jána Horeckého na rozvoji slovenskej onomastiky nachádzame v jeho príspevkoch o tvorení názvov inštitúcií v slovenčine, ktorým venoval pozornosť na letnom seminári Studia Academica Slovaca v roku 1984 a ktoré neskôr prezentoval na 2. československej onomastickej konferencii v Smoleniciach roku 1987. V tomto príspevku zvýraznil formálnu štruktúru názvu inštitúcie, ktorá sa skladá z vonkajšej a vnútornej formy. Vnútoraná forma sa zhoduje s onomaziologickou štruktúrou, ktorú možno rozdeliť na onomaziologickú bázu a onomaziologický príznak. V tomto sa J. Horecký zhoduje s koncepciou V. Blanára o pomenovacom modeli pozostávajúcom z obsahového, motivačného a slovotvorného modelu a nachádzame tu aj paralelu s onymickým modelom M. Majtána pozostávajúcim z obsahovo-sémantických, motivačných príznakov a slovotvorného modelu. Onomaziologická báza je podľa J. Horeckého reprezentovaná typom inštitúcie (ústav, závod, úrad, podnik a pod.) a onomaziologický príznak obsahuje základné i vedľajšie príznaky bližšie charakterizujúce danú inštitúciu (oblasť, miesto pôsobenia inštitúcie, organizačné začlenenie, územná príslušnosť atď.). Táto štúdia sa stala neskôr základom pre príspevok J. Horeckého na XI. slovenskej onomastickej konferencii konanej roku 1994 v Nitre. J. Horecký na nej prezentoval novú subdisciplínu onomastiky – logonomastiku, ktorá sa má zaoberať skúmaním názvov firiem – logoným. Reagoval tak celkom prirodzene na spoločenský rozmach vzniku firiem po roku 1989. Týmto príspevkom nielen obohatil slovenskú onomastiku o nový invenčný pohľad na aktuálnu problematiku a doplnil ju o nové termíny, ale podnietil v tejto subdisciplíne onomastiky vznik desiatok ďalších vedeckých štúdií viacerých slovenských jazykovedcov.

Problematike pomenovaní spoločenských inštitúcií sa J. Horecký venoval aj v ďalších príspevkoch – všimol si v nich napr. tvorenie názvov knižníc v slovenčine, analyzoval pomenovania slovenských bánk v čase vzrastu bankového systému na Slovensku.

Z pohľadu na vedeckú tvorbu profesora Horeckého možno vidieť jeho reakcie na aktuálne spoločenské dianie. Slovenskej jazykovede už teraz veľmi chýbajú články podpísané menom Ján Horecký s jeho príslovečnou miestnou lokalizáciou Stupava.

LITERATÚRA

- BLANÁR, Vincent: [Príspevok do diskusie o postavení onomastiky v systéme spoločenských vied.] In: Onomastický zpravodaj ČSAV (Zpravodaj Místopisné komise ČSAV), 1983, roč. XXIV, č. 1 – 2, s. 153 – 157.
- DVONČ, Ladislav: Skloňovanie mien Ján Mária Dobrodinský a Carl Maria Weber. In: Slovenská reč, 1960, roč. 25, č. 4 – 5, s. 319.
- HORECKÝ, Ján: K otázke cudzojazyčných mien pri budúcej reforme pravopisu. In: Nové slovo, 1945, roč. 2, č. 16, s. 15 – 16.
- HORECKÝ, Ján: Grécke a latinské vlastné mená v slovenčine. In: Slovenská reč, 1946, roč. 12, č. 5 – 6, s. 178 – 183.
- HORECKÝ, Ján: Cudzie priezviská v prekladoch z ruštiny. In: Slovo a tvar, 1949, roč. 3, s. 68.
- HORECKÝ, Ján: Miesto onomastiky v systéme vied. In: Zborník Pedagogickej fakulty v Prešove Univerzity P. J. Šafárika v Košiciach, roč. 12, 1973, zv. 3. Slavistika. V. zasadanie Medzinárodnej komisie pre slovenskú onomastiku a V. slovenská onomastická konferencia (Prešov 3. – 7. mája 1972). Zborník materiálov. Red. M. Blichá – M. Majtán. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo 1976, s. 21 – 23.
- HORECKÝ, Ján: Priezviská typu Gregor-Tajovský zo semiotického hľadiska. In: Slovenská reč, 1982, roč. 47, č. 5, s. 286 – 288.
- HORECKÝ, Ján: [Príspevok do diskusie o postavení onomastiky v systéme spoločenských vied.] In: Onomastický zpravodaj ČSAV (Zpravodaj Místopisné komise ČSAV), 1983, roč. XXIV, č. 1 – 2, s. 159 – 161.
- HORECKÝ, Ján: Názvy inštitúcií v slovenčine. In: Studia Academica Slovaca. 13. Prednášky XX. letného seminára slovenského jazyka a kultúry. Red. J. Mistrík. Bratislava: Alfa 1984, s. 233 – 241.
- HORECKÝ, Ján: Ešte raz o prepisovaní vlastných mien z gruzínčiny. In: Kultúra slova, 1986, roč. 20, č. 6, s. 214 – 215.
- HORECKÝ, Ján: Kategoriálne vymedzenie názvov inštitúcií. In: Aktuálne úlohy onomastiky z hľadiska jazykovej politiky a jazykovej kultúry. Zborník príspevkov z 2. československej onomastickej konferencie (6. – 8. mája 1987 v Smoleniciach). Red. M. Majtán. Bratislava: Jazykovedný ústav Ľudovíta Štúra SAV 1989, s. 380 – 382.
- HORECKÝ, Ján: O názvoch štátov. In: Kultúra slova, 1991, roč. 25, č. 8, s. 275 – 277.
- HORECKÝ, Ján: Deriváty od miestnych mien typu Krškany. In: Kultúra slova, 1993, 27, č. 5 – 6, s. 169 – 172.
- HORECKÝ, Ján: Logonomastika ako onomastická disciplína. In: Jazyková a mimojazyková stránka vlastných mien. 11. slovenská onomastická konferencia. Nitra 19. – 20. mája 1994. Zborník referátov. Red. E. Krošláková. Bratislava – Nitra: Jazykovedný ústav Ľudovíta Štúra SAV – Vysoká škola pedagogická 1994, s. 76 – 78.
- HORECKÝ, Ján: Prídavné mená od názvov miest. In: Kultúra slova, 1997, roč. 31, č. 3, s. 134 – 138.
- HORECKÝ, Ján: Kvantita v osobných menách typu *Adriana*. In: Kultúra slova, 2001(a), roč. 35, č. 2, s. 84 – 85.
- HORECKÝ, Ján: Skloňovanie osobného mena *Mária (Maria, Maria)* v mužských menách. In: Kultúra slova, 2001(b), roč. 35, č. 6, s. 367.
- HORECKÝ, Ján: Názvy mostov. In: Kultúra slova, 2001(c), roč. 35, č. 6, s. 334 – 336.
- HORECKÝ, JÁN: Harry Potter a kameň mudrcov. [Rowlingová, J. K.: Harry Potter. 1. Kameň mudrcov. Prel. J. Petrikovičová. Bratislava: Ikar 2000. 318 s.] In: Kultúra slova, 2002(a), roč. 36, č. 4, s. 237 – 241.

- HORECKÝ, Ján: Výslovnosť priezvisk. In: Kultúra slova, 2002(b), roč. 36, č. 1, s. 16 – 19.
- HORECKÝ, Ján: *Andrea – o Andrei*. In: Kultúra slova, 2002(c), roč. 36, č. 3, s. 149 – 150.
- HORECKÝ, Ján: Názvy krajín a ich obyvateľov. In: Kultúra slova, 2002(d), roč. 36, č. 4, s. 193 – 197.